

PRIESTOROVÉ ASPEKTY PODPORY CESTOVNÉHO RUCHU Z FONDŮ EURÓPSKEJ ÚNIE

Zuzana Padová

Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, e-mail: padova@fns.uniba.sk

Abstract: The aim of the paper is to analyze the spatial distribution of the instruments of structural policy of the European Union, aimed at promoting the development of tourism in the Slovak Republic in the period 2002-2009. As main spatial units we have considered slovak districts. First, we have analyzed the number of approved applications per 1000 economically active inhabitants of the district and the number of approved applications per 10 communities of the district. Subsequently, we examined the rate of unemployment (by NACE) class H-accommodation and meals and the evolution of the number of hotels and restaurants in the individual regions of Slovakia.

Key words: tourism, structural funds, operational program, Slovakia

1 ÚVOD

Z hľadiska rozmanitosti prírodných a kultúrno-historických predpokladov má Slovensko pomerne rozsiahly potenciál na rozvoj cestovného ruchu. V posledných rokoch sa posilňuje význam cestovného ruchu aj v regionálnej politike. Tittelbachová (2008) zdôrazňuje, že pre ekonomicky slabé regióny je zvlášť významný multiplikačný efekt cestovného ruchu, pretože znásobuje kvantitatívny rast daného regiónu. Dotačné programy podporujúce rozvoj cestovného ruchu sú preto v súčasnosti významným nástrojom regionálnej politiky (Rajčáková, 2009). Korec (2005) zdôrazňuje, že pri regionálnej politike, na rozdiel od ostatných politík je záujem o ovplyvnenie ekonomického a sociálneho rozvoja regiónu priamy a prvoradý. Najväčšiu mieru podpory pri rozvoji cestovného ruchu predstavujú v súčasnosti fondy Európskej únie (EÚ). Slovensko malo doposiaľ možnosť čerpať finančné prostriedky na podporu rozvoja cestovného ruchu v troch obdobiach – predvstupové obdobie, prechodné programové obdobie 2004 – 2006 a súčasné programové obdobie 2007 – 2013.

Cieľom tohto príspevku je zhodnotenie priestorovej diferenciácie podpory cestovného ruchu z fondov Európskej únie na území Slovenskej republiky za jednot-

livé okresy v rámci predvstupového obdobia a programových období 2004 – 2006 a 2007 – 2013. Parciálnym cieľom, vzhľadom na charakter vyhlásených výziev, je skúmanie vplyvu finančnej podpory na vývoj počtu nezamestnaných (podľa odvetvia ekonomickej činnosti – trieda H pohostinstvo a ubytovanie) a na vývoj počtu ubytovacích a reštauračných zariadení v skúmaných okresoch za sledované obdobie.

2 METÓDY A DÁTA

Podľa Šauera (2008) je územná analýza podpory cestovného ruchu z verejných financií jedným zo základných prístupov výskumu tejto problematiky. Výsledky takejto analýzy umožňujú skúmať faktory, ktoré z územného hľadiska ovplyvňujú diferenciáciu finančných prostriedkov. Pozornosť môže byť venovaná väzbe na turistickú atraktivitu územia, veľkostnú kategóriu obce alebo počtu ubytovacích a stravovacích zariadení. Výskum možno uskutočniť na rôznych hierarchických úrovniach. Na Slovensku bola v doposiaľ publikovaných analýzach výskumu čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ použitá nadregionálna úroveň – kraj (hodotiace správy Ministerstva hospodárstva SR, Slovenskej agentúry pre rozvoj cestovného ruchu, Agentúry na podporu regionálneho rozvoja). Tento príspevok sa okrem záujmu o podporu podľa krajov sústreďuje aj na nižšiu územnú jednotku – okres.

Predmetom analýzy nástrojov predvstupového obdobia sú Grantové schémy rozvoja cestovného ruchu (TDGS 2002 a TDGS 2003). V rámci prechodného obdobia 2004 – 2006 je predmetom analýzy Sektorový operačný program Priemysel a služby, konkrétne prioritná os 2 – Rozvoj cestovného ruchu a Jednotný programový dokument Cieľ 2, opatrenie 1.3 Rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v oblasti cestovného ruchu a rekreácie. Zo súčasného programového obdobia 2007 – 2013 sú predmetom analýzy Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, prioritná os 3 – Cestovný ruch a Regionálny operačný program, prioritná os 3 – Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu.

Pri spracovaní a vyhodnocovaní sledovaných údajov o podporených projektoch bola aplikovaná analýza a následne syntéza poznatkov. Pre zreteľnejšiu prezentáciu výsledkov v čase a priestore bola uplatnená štatistická a kartografická metóda – údaje prezentované v príspevku boli spracované pomocou programu ArcGis 9.2. Dáta použité v príspevku boli získané z Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania (NADSME) a Slovenskej agentúry pre rozvoj cestovného ruchu (SACR).

3 PROGRAMOVÉ ZABEZPEČENIE PODPORY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU NA SLOVENSKU A V EURÓPSKEJ ÚNII

Jedným z hlavných dôvodov podpory cestovného ruchu zo strany Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky je podľa *Regionalizácie cestovného ruchu v SR (2005)* „vytváranie nových pracovných miest a postupné riešenie problémov vysokej

miery nezamestnanosti. Podľa spomínanej regionalizácie by mali finančné prostriedky smerovať do regiónov, ktoré sa súčasne vyznačujú vhodným potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu a nadpriemernou úrovňou nezamestnanosti.“

„Zvyšovanie konkurencieschopnosti cestovného ruchu pri lepšom využívaní potenciálu krajiny s cieľom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí“ je aj hlavným strategickým cieľom *Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu do roku 2013* prijatej uznesením vlády SR č. 417 z 9. mája 2007.

Z hľadiska európskeho kontextu je zvyšovanie konkurencieschopnosti európskeho cestovného ruchu a vytváranie vyššieho počtu lepších pracovných miest jedným z hlavných cieľov obnovennej politiky európskeho cestovného ruchu s názvom „*Posilnenie partnerstva v európskom turizme*“ (2006), ktorú vypracovala Európska komisia. V marci 2005 predstavila Európska komisia nový míľnik Lisabonskej stratégie a následne Európska rada schválila na svojom zasadnutí obnovenú Lisabonskú stratégiu. V tejto súvislosti sa úsilie Európskej únie sústreďovalo na realizáciu dvoch zásadných kľúčových úloh zabezpečenia stabilnejšieho a dlhotrvajúceho hospodárskeho rastu a vyššieho počtu kvalitnejších pracovných miest. Dôležitým predpokladom napĺňania týchto lisabonských cieľov bolo zamerať úsilie Slovenskej republiky na tie odvetvia hospodárstva, ktoré sú najdôležitejšie pre rozvoj konkurencieschopnosti krajiny, pričom cestovný ruch nepochybne patrí medzi oblasti s vysokým potenciálom. V súčasnosti na tento cieľ nadväzuje aj *Stratégia Európa 2020*.

4 PREDVSTUPOVÉ FONDY

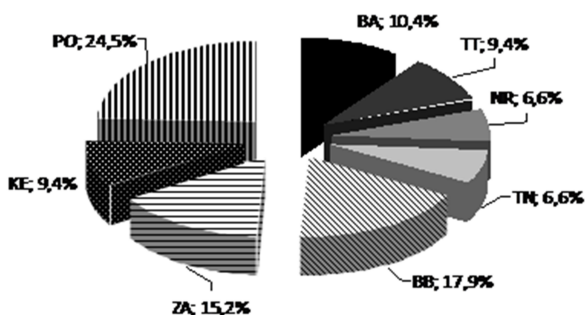
V rámci podpory rozvoja cestovného ruchu z predvstupových fondov Európskej únie sú predmetom analýzy grantové schémy rozvoja cestovného ruchu (TDGS) z finančného memoranda PHARE 2002 a PHARE 2003. Schémy boli realizované v rokoch 2003 – 2005 a boli zamerané tak do investičnej, ako aj neinvestičnej oblasti.

Grantová schéma FM 2002

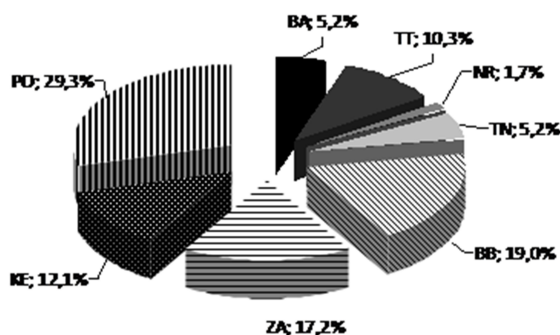
Prvá výzva grantovej schémy rozvoja cestovného ruchu FM 2002 bola vyhlásená 2. 9. 2003. Cieľom schémy bolo zvýšenie kvality a úrovne cestovného ruchu v Slovenskej republike formou investičnej podpory malých a stredných podnikateľov podnikajúcich v oblasti cestovného ruchu a neinvestičnej podpory miestnych a regionálnych asociácií, zameraných na rozvoj cestovného ruchu. Európska únia odporúčala Slovenskej republike orientovať pomoc poskytovanú formou tejto grantovej schémy do regiónov s najvyššou mierou nezamestnanosti. Rozpočet schémy predstavoval finančné zdroje vo výške 5,7 mil. EUR, z toho 3,5 mil. EUR z programu PHARE, zvyšok zo štátneho rozpočtu. Finančné prostriedky boli rozdelené na investičné projekty – komponent 1 a na neinvestičné projekty – komponent 2. Celkovo bolo predložených 863 žiadostí. Do procesu hodnotenia projektov bolo zaradených celkom 360 projektov. Hodnotiacou komisiou bolo schválených 37 projektov pre komponent 1 v celkovej výške 3, 2 mil. EUR a 73 projektov v celkovej výške 2, 2 mil. EUR pre komponent 2.

Grantová schéma FM 2003

Výzva grantovej schémy rozvoja cestovného ruchu FM 2003 bola vyhlásená 1.3.2005. Záujem zo strany žiadateľov o tento grant bol v porovnaní s predchádzajúcim o polovicu menší. Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného prijala celkom 414 žiadostí, z toho 324 žiadostí pre komponent 1. Tento fakt bol spôsobený tým, že v období vyhlásenia výzvy (rok 2005) už boli vyhlásené výzvy v rámci štrukturálnych fondov, kde bola avizovaná podstatne vyššia finančná podpora ako mohla byť poskytnutá v rámci TDGS z prostriedkov PHARE. Celkový rozpočet na grantovú schému predstavoval výšku 4,7 mil. EUR (zdroje PHARE 3,5 mil. EUR a štátny rozpočet 1,2 mil. EUR). Hodnotiacou komisiou bolo nakoniec schválených 58 projektov v celkovej výške 4,6 mil. EUR (z toho v K 1 – 4,1 mil. EUR a v K 2 – 409 tisíc EUR). Ukončených a vyplatených bolo 48 projektov. Teritoriálne rozdelenie počtu schválených a zároveň ukončených projektov podávajú obr. 1 a obr. 2.

Obrázok 1 Počet projektov podľa jednotlivých krajov (TDGS 2002). Zdroj: Zhodnotenie stavu implementácie grantových schém FM 2002 v rámci Národného programu Phare, 2006.

Obrázok 2 Počet projektov podľa jednotlivých krajov (TDGS 2003). Zdroj: Informácia o stave implementácie grantových schém Národného programu Phare FM 2003, 2007.

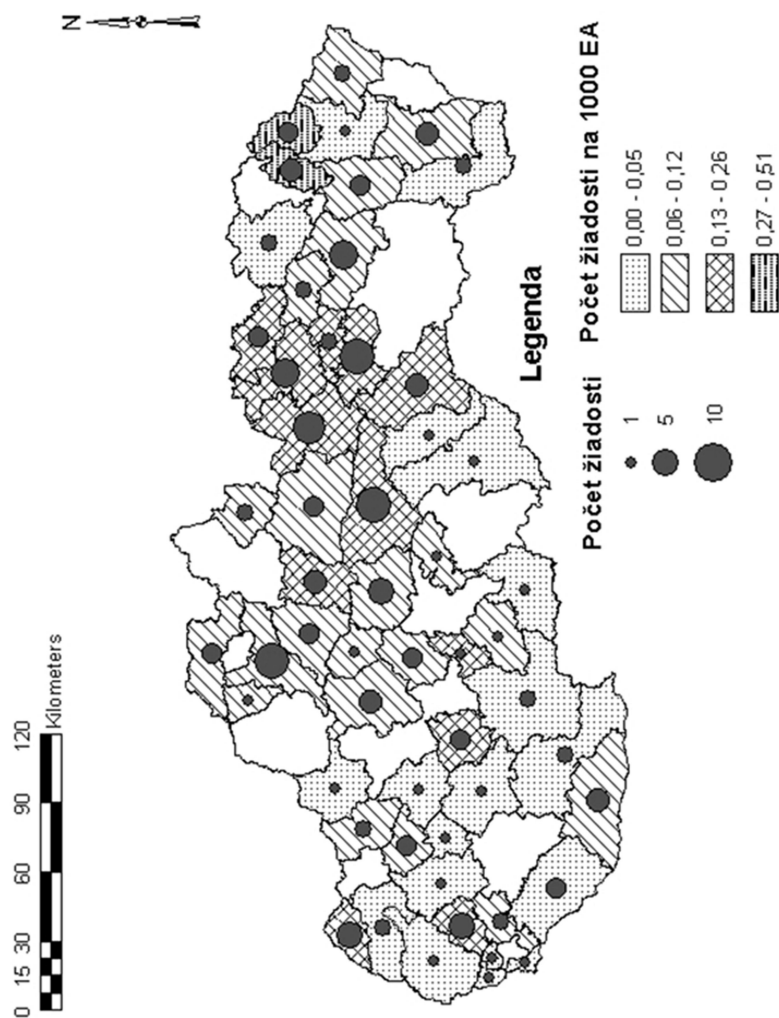
V rámci predvstupového obdobia najväčší počet schválených žiadostí zaznamenali Prešovský, Banskobystrický a Žilinský kraj. Podporu v úrovni 10 % zaznamenali v rámci TDGS 2002 Bratislavský, Trnavský a Košický kraj, v rámci TDGS 2003 Trnavský a Košický kraj. Podpora v Bratislavskom kraji sa v rámci TDGS 2003 znížila na úroveň 5 %. Najmenší počet schválených žiadostí v predvstupovom období zaznamenali v rámci oboch grantových výziev Nitriansky a Trenčiansky kraj. V rámci okresov zaznamenali v predvstupovom období najväčší počet schválených žiadostí zameraných na rozvoj cestovného ruchu na 1000 ekonomicky aktívnych osôb okresu: okresy Medzilaborce, Stropkov, Rožňava, Spišská Nová Ves, Levoča, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Brezno, Ružomberok, Banská Štiavnica, Zlaté Moravce, Pezinok a Skalica (obr. 3). Pri ukazovateli počet schválených žiadostí na 10 obcí okresu zaznamenali najväčší počet schválených žiadostí okresy Poprad, Spišská Nová Ves, Brezno, Piešťany a Skalica (obr. 4).

Keďže podľa odporúčania Európskej únie mala pomoc z týchto grantov smerovať do oblastí s najvyššou mierou nezamestnanosti v tab. 1 sme si všimli hodnoty mier nezamestnanosti v jednotlivých krajoch. Keďže v rámci priamej podpory smerovali pridelené granty najmä na výstavbu nových ubytovacích kapacít, rekonštrukciu a skvalitnenie existujúcich ubytovacích kapacít a na výstavbu a rekonštrukciu stravovacích kapacít všimli sme si mieru evidovanej nezamestnanosti (podľa OKEČ) v triede H – pohostinstvo a ubytovanie (podiel evidovaných nezamestnaných v kategórii H pohostinstvo a ubytovanie k ekonomickí aktívnym obyvateľom) a ukazovateľ pomeru počtu hotelov a reštaurácií v kraji v rámci SR.

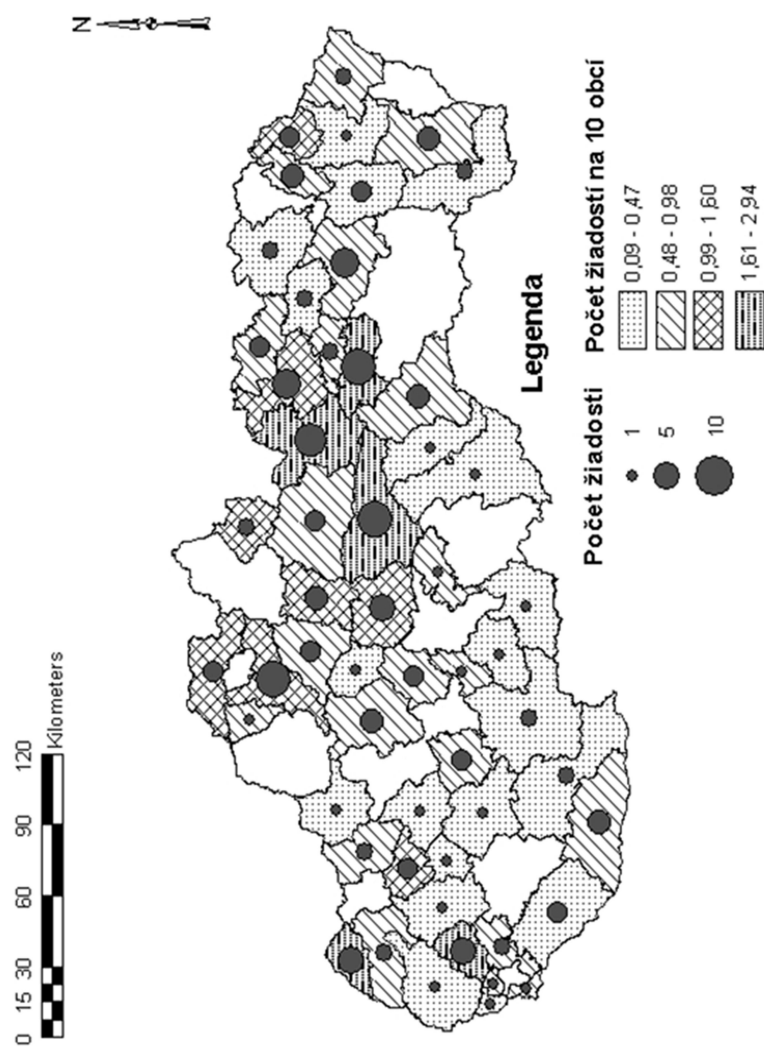
Tabuľka 1 Vybrané ukazovatele v rámci predvstupového obdobia

	Komponent	Kraj								
		SR	BA	TT	NR	TN	BB	ZA	KE	PO
GS - FM 02	K1 – investičné projekty	33	2	4	2	5	7	3	5	5
	K2 – neinvestičné projekty	73	9	6	5	2	12	13	5	21
	Spolu podiel (%)		10.4	9.4	6.6	6.6	17.9	15.2	9.4	24.5
GS - FM 03	K1 – investičné projekty	46	2	5	1	3	5	9	6	15
	K2 – neinvestičné projekty	12	1	1	0	0	6	1	1	2
	Spolu podiel (%)		5.2	10.3	1.7	5.2	19	17.2	12.1	29.3
Rok 2003	Miera evidovanej nezamestnanosti (%)	15.6	3.9	11.1	19.1	9.9	22.8	13.2	22.2	19.6
	Miera evidovanej nezamestnanosti v kategórii OKEČ H – pohostinstvo a ubytovanie (%)	0.4	0.2	0.4	0.4	0.3	0.5	0.4	0.4	0.5
	Pomer počtu hotelov a reštaurácií v kraji v rámci SR (%)		27.1	10.3	7.6	8.4	11.3	12	11.2	12.1
Rok 2005	Miera evidovanej nezamestnanosti (%)	11.4	2.6	7.2	11.4	6.8	18.3	9.3	17.5	15.8
	Miera evidovanej nezamestnanosti v kategórii OKEČ H – pohostinstvo a ubytovanie (%)	0.25	0.1	0.2	0.2	0.2	0.4	0.3	0.3	0.3
	Pomer počtu hotelov a reštaurácií v kraji v rámci SR (%)		26.3	10.5	7.5	9.3	11.4	11.1	12	12

Zdroj: Informácia o stave implementácie grantových schém FM 2002 a FM 2003 v oblasti rozvoja cestovného ruchu, 2008, www.statistics.sk, www.upsvar.sk

Obrázok 3 Priestorové rozloženie žiadostí – predstupové obdobie. Grantové schémy (TDGS 2002, TDGS 2003). Počet žiadostí na 1000 EA.

Obrázok 4 Priestorové rozloženie žiadostí – predvstupové obdobie. Grantové schémy (TDGS 2002, TDGS 2003). Počet žiadostí na 10 obcí.

V roku 2003 zaznamenali najväčší počet schválených žiadostí kraje s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti (0,4 – 0,5 %) v kategórii H (pohostinstvo a ubytovanie). Tieto tri najúspešnejšie kraje z hľadiska počtu schválených žiadostí (Prešovský, Banskobystrický a Žilinský) mali v rámci Slovenska aj najväčšie zastúpenie hotelov a reštaurácií. V rámci druhej grantovej výzvy smerovala najväčšia podpora do tých istých krajov ako v roku 2003. Tieto kraje zároveň zaznamenali v priebehu dvoch rokov pokles miery evidovanej nezamestnanosti o 0,1 – 0,2 percentuálneho bodu v kategórii H (pohostinstvo a ubytovanie).

Podľa správy o vyhodnotení predmetných výziev (2006 – 2008) smerovali granty pri priamej podpore aj na rozvoj aktivít voľného času, na rozvoj turistických atrakcií, ktoré majú cenné kultúrno-historické dedičstvo, rozvoj kúpeľných stredísk a využitie prírodných termálnych prameňov. Pri nepriamej podpore boli granty poskytované miestnym a regionálnym združeniam cestovného ruchu, neziskovým organizáciám, kde bola podpora zameraná na analýzu trhu, marketingové plány, informačnú kampaň, informačné letáky a brožúry, organizovanie seminárov, účasť na veľtrhoch cestovného ruchu a iné.

5 PROGRAMOVÉ OBDOBIE 2004 – 2006

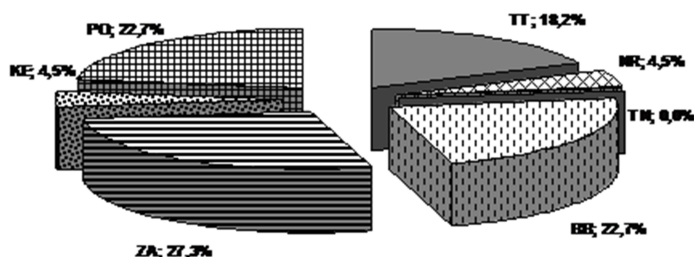
V prechodnom programovom období 2004 – 2006 patrila priorita rozvoja cestovného ruchu do Sektorového operačného programu Priemysel a služby. V rámci tohto obdobia, v ktorom sa začalo čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov, boli vyhlásené tri výzvy.

Prvá výzva, vyhlásená 6. mája 2004 v rámci opatrenia 2.1 - Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry CR bola určená pre žiadateľov z verejného sektora. Z celkového počtu 132 prijatých projektov bolo na základe nesplnenia predpísaných formálnych náležitostí z ďalšieho kola posudzovania vylúčených 67 projektov. Hodnotiacou komisiou bolo nakoniec z celkového počtu 65 žiadostí schválených 23 projektov, ktorým bol pridelený nenávratný finančný príspevok v celkovej výške 1, 462 mld. SKK.

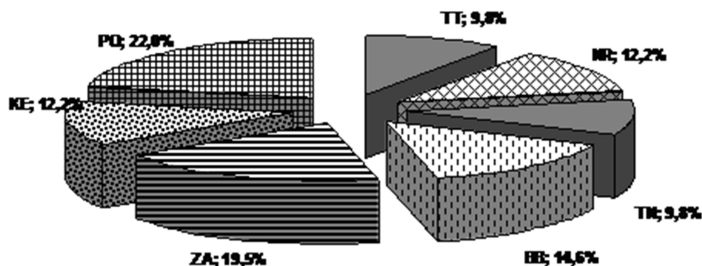
Výzva vyhlásená 15. júna 2004 v rámci opatrenia 2.2 - Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu bola určená pre žiadateľov zo súkromného sektora. Táto výzva vzbudila veľký záujem, o čom svedčí počet 336 prijatých projektov. Avšak formálne náležitosti splnilo len 144 žiadateľov. Hodnotiacim procesom bolo nakoniec schválených 40 projektov, ktorým bol pridelený nenávratný finančný príspevok v celkovej výške 1, 303 mld. SKK. Slovenská agentúra pre rozvoj cestovného ruchu pripisuje vysoké percento neschválených žiadostí kvôli formálnym chybám, faktu, že k čerpaniu štrukturálnych fondov EÚ pristúpilo Slovensko v tomto období po prvý raz.

Z teritoriálneho hľadiska smerovala podpora do cestovného ruchu v rámci verejného a súkromného sektora najmä do Prešovského, Banskobystrického a Žilinského kraja. Najmenšiu podporu zaznamenali Nitriansky a Trenčiansky kraj (obr. 5 a obr. 6). Obce, mestá, združenia miest a obcí, príspevkové a rozpočtové organizácie

Trenčianskeho samosprávneho kraja neboli v rámci opatrenia 2.1 dokonca vôbec podporené.

Obrázok 5 Počet projektov podľa jednotlivých krajov (Opatrenie 2.1).
Zdroj: Správa o vyhodnotení výzvy Opatrenie 2.1 SOP PS

Obrázok 6 Počet projektov podľa jednotlivých krajov (Opatrenie 2.2).
Zdroj: Správa o vyhodnotení výzvy Opatrenie 2.2 SOP PS

Na základe správy o vyhodnotení predmetných výziev (2004 – 2006) mali subjekty z verejného sektora záujem najmä o výstavbu a rekonštrukciu kúpalísk, budovanie a skvalitňovanie stredísk cestovného ruchu a budovanie mikroinfraštruktúry súvisiacej so zariadeniami cestovného ruchu. Väčšina žiadateľov zo súkromného sektora mala záujem najmä o výstavbu nových alebo rekonštrukciu a modernizáciu existujúcich ubytovacích zariadení.

Keďže finančné prostriedky určené pre prechodné obdobie sa v rámci rokov 2004 – 2006 nevyčerpali, na základe pravidla $n+2$, aby sa bol dodržaný termín splnenia finančných záväzkov, bola dňa 18. augusta 2008 vyhlásená tretia výzva, v rámci ktorej sa ešte čerpali finančné prostriedky z prechodného obdobia. Oprávnenými prijímateľmi boli v rámci tejto výzvy len obce, mestá a vyššie územné celky. Z celkového počtu 29 prijatých žiadostí bolo nakoniec schválených 20 s celkovou výškou žiadaného nenávratného finančného príspevku 215 mil. SKK. Najväčšia podpora v rámci Slovenska na základe počtu schválených žiadostí smerovala v rámci tejto výzvy do Nitrianskeho kraja (35 %), Banskobystrického (25 %) a Prešovského kraja (15 %).

Pre Bratislavský kraj, bol v rámci prechodného obdobia určený na podporu rozvoja cestovného ruchu Jednotný programový dokument Cieľ 2. V rámci opatrenia 1.3 Rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v oblasti cestovného ruchu a rekreácie bolo vyhlásených 5 výziev. Zo 107 prijatých žiadostí bolo nakoniec schválených 36 žiadostí.

Počet schválených žiadostí na úrovni okresov v rámci prechodného obdobia interpretujú obr. 7 a obr. 8. Vzhľadom na predvstupové obdobie bol v tomto období z kvantitatívneho hľadiska podporený menší počet okresov. Podpora absentovala najmä v okresoch severovýchodnej časti Slovenska a severozápadnej časti Slovenska. Na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov okresu a na 10 obcí okresu vzhľadom na počet schválených žiadostí smerovala finančná podpora najmä do okresov Pezinok, Senec, Liptovský Mikuláš, Poprad, Banská Bystrica, Námestovo, Čadca. Zo zreteľom na obidva ukazovatele nízku podporu zaznamenali okresy v južnej časti Slovenska napr.: Trebišov, Košice - okolie, Rimavská Sobota, Krupina, Nové Zámky a Komárno.

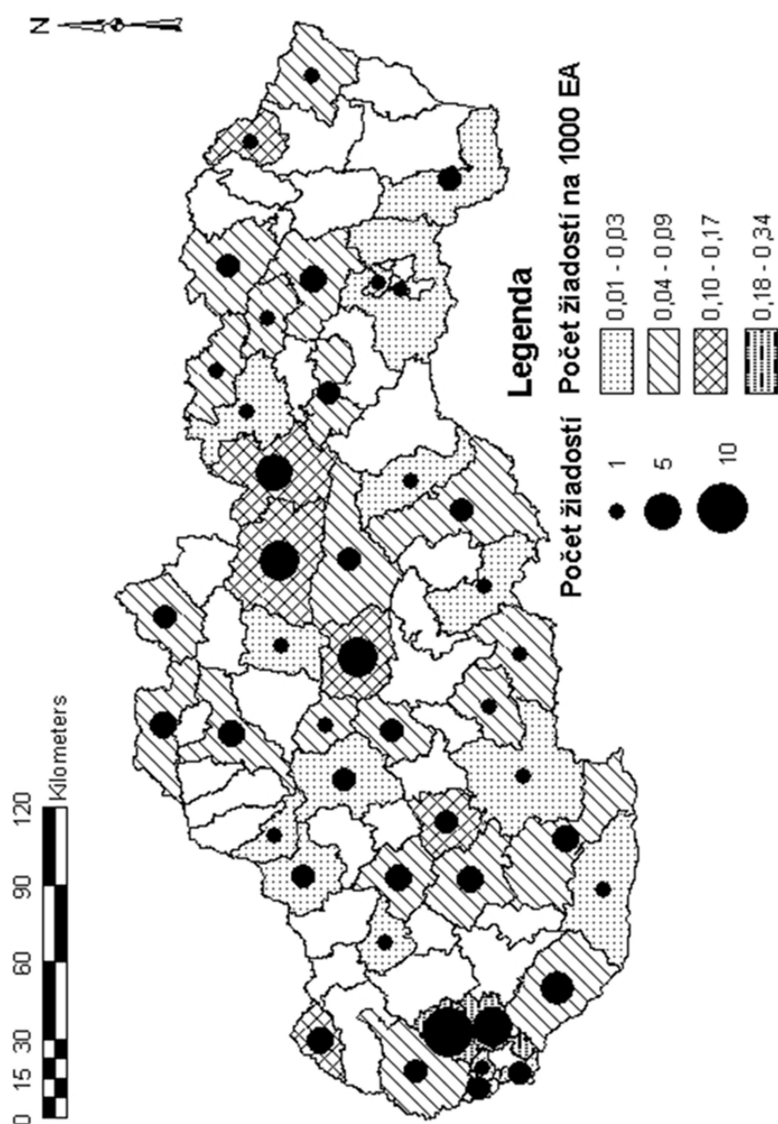
6 PROGRAMOVÉ OBDOBIE 2007 – 2013

V súčasnom programovom období je podpora rozvoja cestovného ruchu súčasťou dvoch operačných programov, operačného programu (OP) Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (KaHR) a Regionálneho operačného programu (ROP). V rámci OP KaHR boli do roku 2011 vyhlásené štyri výzvy a v rámci ROP jedna výzva o nenávratný finančný príspevok. V súčasnom období predstavuje výška poskytnutých finančných prostriedkov zo strany Európskej únie oproti predchádzajúcim obdobiam najvyššie hodnoty. Stav vyhlasovania výziev a čerpania finančných prostriedkov v tomto období ukazuje tab. 2.

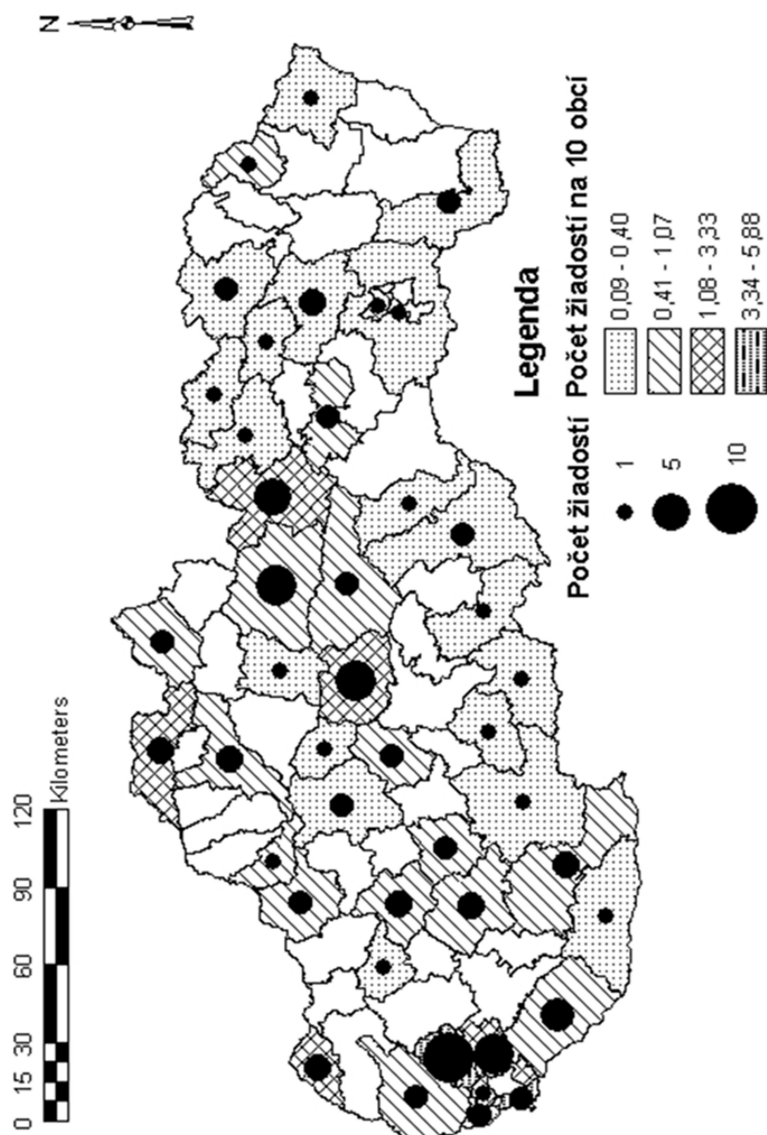
Tabuľka 2 Vybrané ukazovatele za súčasné programové obdobie

OP		KaHR		ROP	
Rok		2008	2009	2009	
Opat		3.1	3.1	3.1a	3.1b
Prijaté žiadosti o NFP		218	580	31	58
Schválené žiadosti o NFP		23	58	19	32
Výška schváleného príspevku z ERDF a NZ v tis. €		82,976	125,866	22,087	49,593
Alokácia na výzvu v tis. €		132,776	24,500	56,441	55,882
Závazok 2007 – 2013 za ERDF a NZ zdroje v tis. €		145,318	123,520	135,000	55,400
Čerpanie prostriedkov v roku N (ERDF a NZ zdroje) v tis. €	Celkom	0.00	4,780	0.00	0.00
	% zo záväzku 2007 – 2013	0.00	3.88	0.00	0.00

Zdroj: Výročná správa o vykonaní operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast za rok 2008 a za rok 2009, Výročná správa o vykonávaní Regionálneho operačného programu za rok 2009

Obrázok 7 Priestorové rozloženie žiadostí – prechodné obdobie 2004 – 2006, Sektorový operačný program Priemysel a služby (Opatrenie 2.1, Opatrenie 2.2), JPD Ciel' 2 (Opatrenie 1.3), Počet žiadostí na 1000 EA.

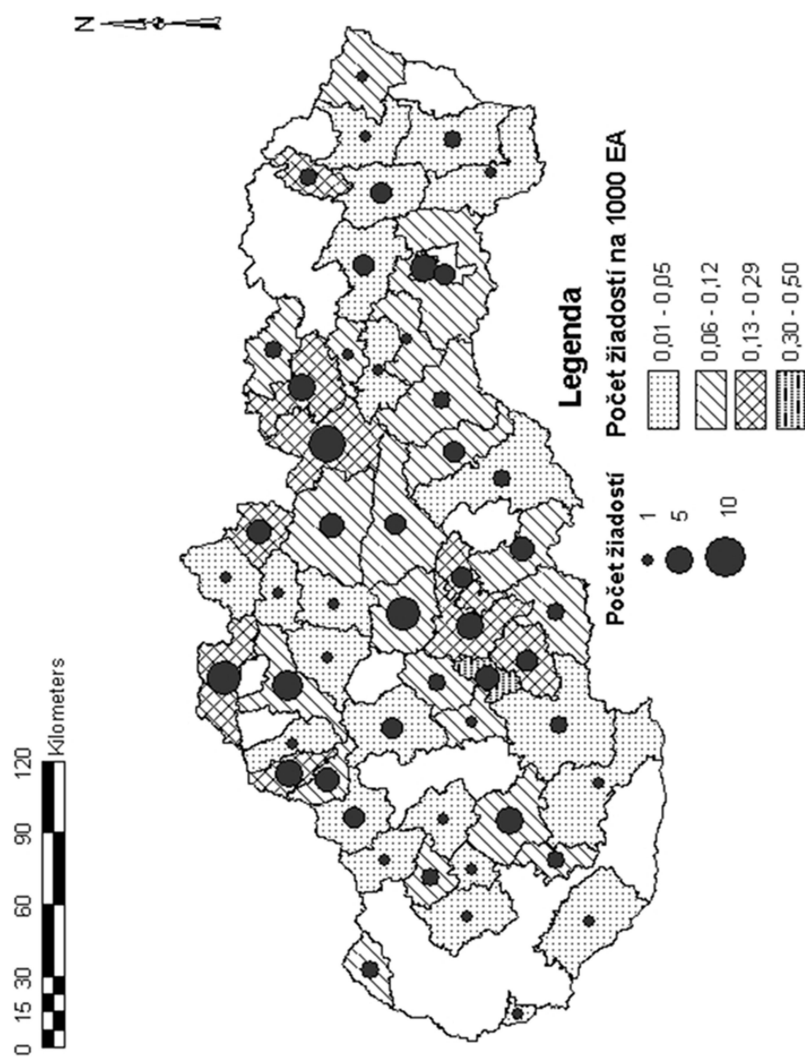

Obrázok 8 Priestorové rozloženie žiadostí – prechodné obdobie 2004 – 2006. Sektorový operačný program Priemysel a služby (Opatrenie 2.1, Opatrenie 2.2), JPD Ciel' 2 (Opatrenie 1.3). Počet žiadostí na 10 obcí.

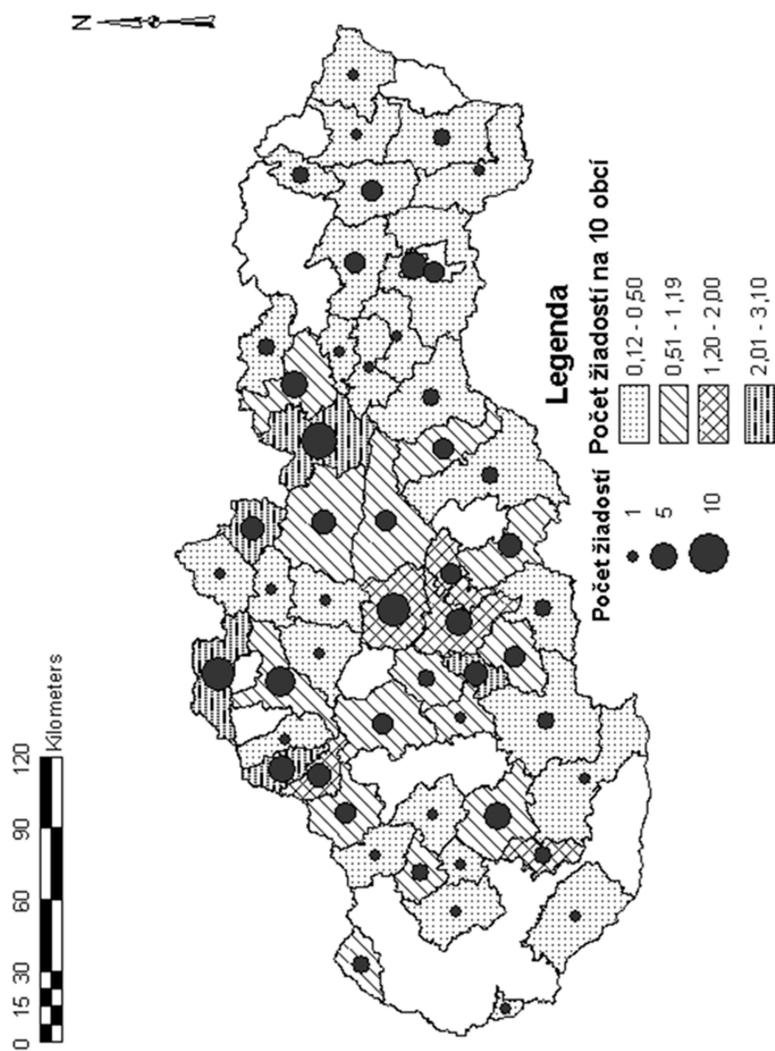
V rámci OP KaHR je podpore cestovného ruchu venovaná prioritná os 3, konkrétne opatrenie 3.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu. V sledovanom období boli v rámci tohto opatrenia vyhlásené štyri výzvy o nenávratný finančný príspevok, dve výzvy v rámci Schémy štátnej pomoci a dve výzvy v rámci Schémy pomoci de minimis (<http://www.economy.gov.sk/archiv>). 798 prijatých žiadostí svedčí o tom, že mikro, malí a strední podnikatelia, ktorí boli oprávnenými žiadateľmi, prejavili enormný záujem o nenávratný finančný príspevok v rámci týchto výziev. Vzhľadom na finančné obmedzenie jednotlivých výziev bolo nakoniec schválených 81 žiadostí (Výročná správa o vykonaní OP KaHR za roky 2008 a 2009). Opačnú situáciu môžeme sledovať v ROP. Pomoc tohto operačného programu je zameraná pre žiadateľov z verejného sektora. Obce, mestá, vyššie územné celky sa v sledovanom období mohli uchádzať o finančnú podporu v rámci Prioritnej osi 3 - Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu, konkrétne v rámci opatrení 3.1 a, 3.1 b zameraných na podporu existujúcich pamätových a fondových inštitúcií na miestnej a regionálnej úrovni a na podporu revitalizácie nevyužívaných, resp. nevhodne využívaných nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Avšak výzvy na opatrenia 3.1 nenaplnili očakávania dopytu zo strany žiadateľov. Medzi dôvody nižšieho záujmu žiadateľov oproti pôvodne predpokladanému nastaveniu cieľov operačného programu patria podľa Výročnej správy o vykonaní ROP za rok 2009, najmä zvýšený tlak na spolufinancovanie projektov v čase krízy a s tým súvisiaca prehodnotenie rozvojových priorít žiadateľov verejného sektora, ako aj prísnejšie legislatívne podmienky pre získanie stavebných povolení na zásahy do stavebných objektov, ktoré sú evidované v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok a iné.

Priestorové rozloženie pomoci na úrovni okresov v súčasnom programovom období dokumentujú obr. 9 a 10. V roku 2005 bola Ministerstvom hospodárstva SR schválená Regionalizácia cestovného ruchu v SR, ktorej súčasťou bol aj mapový podklad dokumentujúci návrh smerovania podpory rozvoja cestovného ruchu z hľadiska znižovania miery nezamestnanosti (obr. 11) a stupňa významnosti kategórie cestovného ruchu okresu (obr. 12). V nasledujúcich krokoch sme sa snažili zistiť, či proces výberu podporených projektov napĺňa deklarované ciele programových dokumentov rozvoja cestovného ruchu a to – smerovať podporu do lokalít s najväčšími predpokladmi pre rozvoj cestovného ruchu podľa stanovených kritérií riadiacich orgánov.

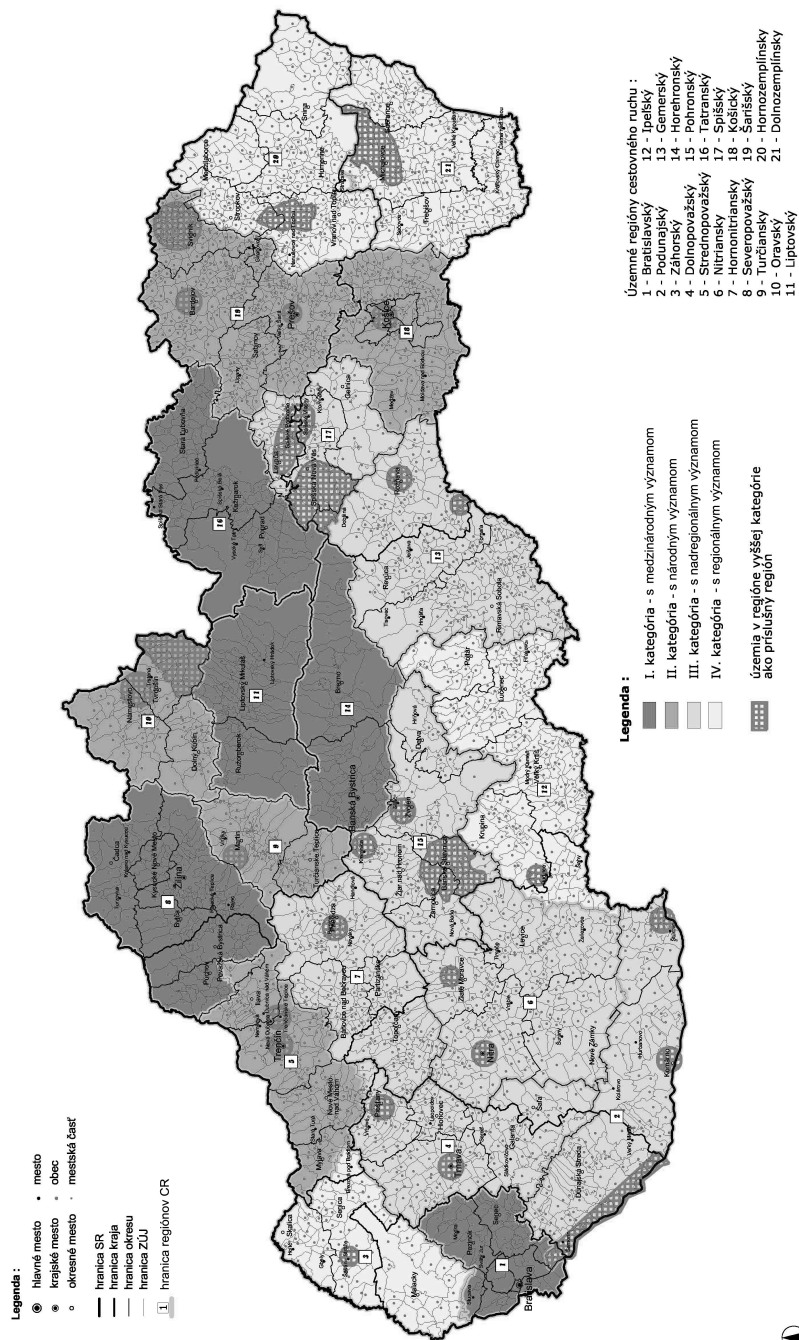
Podľa regionalizácie cestovného ruchu (obr. 12) by mala podpora zo štrukturálnych fondov smerovať najmä do okresov s medzinárodným a národným významom cestovného ruchu. Ide najmä o okresy Žilinského, Banskobystrického a Prešovského kraja (ako napr. Čadca, Žilina, Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Brezno, Banská Bystrica a iné). Z obr. 9 a 10 môžeme vidieť že v súčasnom programovom období smerovali finančné prostriedky najmä do okresov Čadca, Tvrdošín, Poprad, Banská Bystrica, Zvolen, Detva, Kežmarok. Môžeme, teda, potvrdiť existenciu prekryvu medzi okresmi, ktoré získali nenávratný finančný príspevok a okresmi navrhnutými na podporu rozvoja cestovného ruchu. Nesieme, však zabudnúť na fakt, že počet schválených žiadostí nezávisel len od počtu podaných

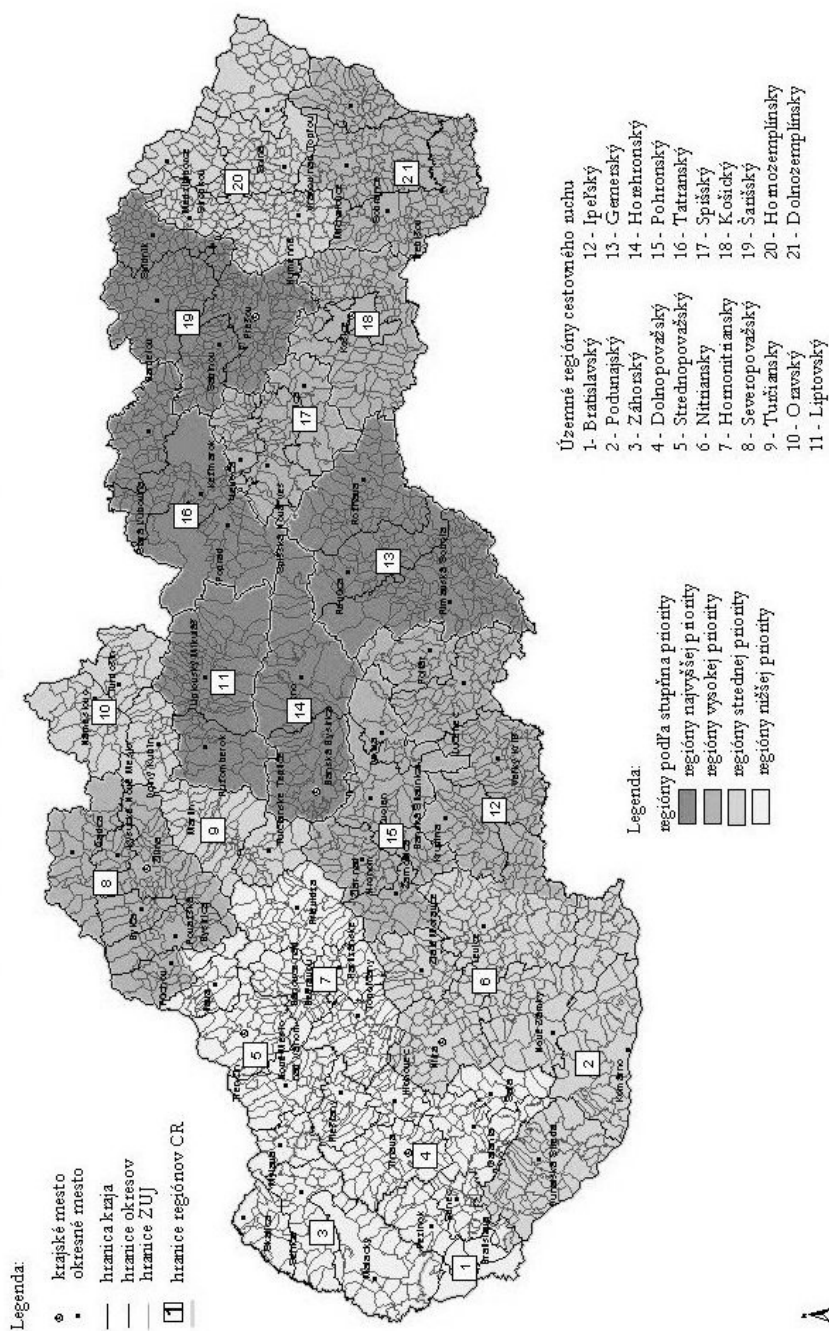
Obrázok 9 Priestorové rozloženie žiadostí – programové obdobie 2007 – 2013. OP KaHR (Opatrenie 3.1), ROP (Opatrenie 3.1). Počet žiadostí na 1000 EA.

Obrázok 10 Priestorové rozloženie žiadostí – programové obdobie 2007 – 2013. OP KaHR (Opatrenie 3.1), ROP (Opatrenie 3.1). Počet žiadostí na 10 obcí.

Obrázok 11 Kategorizácia regiónov CR v strednodobom horizonte. Zdroj: Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike (2005).

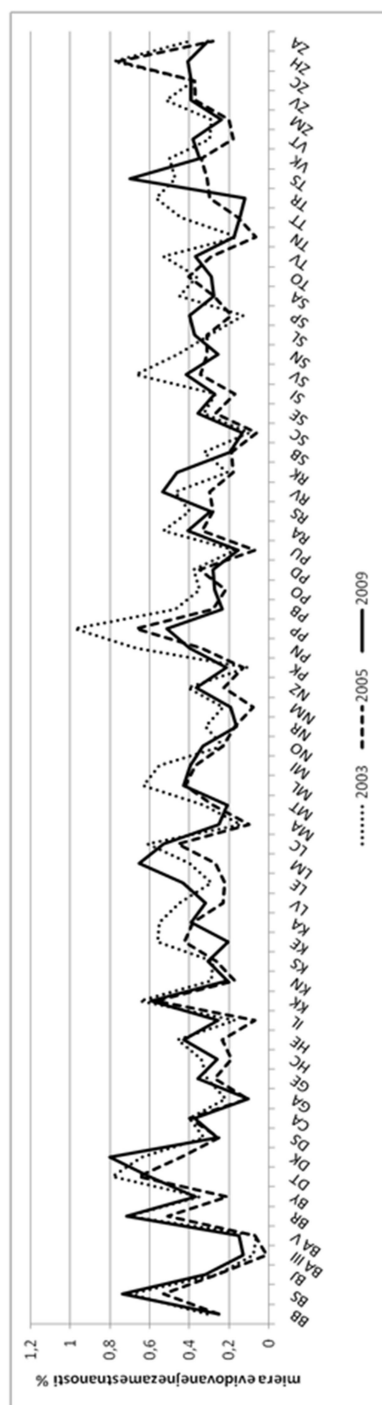
Obrázok 12 Priority rozvoja cestovného ruchu z hľadiska znižovania miery nezamestnanosti. Zdroj: Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike (2005).

žiadostí ale aj od kvalitatívnej stránky žiadosti. Z hľadiska priority znižovania miery nezamestnanosti mala podľa Regionalizácie cestovného ruchu v SR (obr. 11) podpora smerovať najmä do okresov ležiacich v strednej a severnej časti Slovenska. Pri porovnaní s obr. 9 a 10, vidíme, že značná časť finančných prostriedkov smerovalo do okresov s najvyššou prioritou rozvoja (napr. Poprad, Banská Bystrica) za nimi boli potom podporené regióny s vysokou prioritou (napr. Čadca, Detva) a regióny strednej priority (napr. Dunajská Streda, Humenné, Snina).

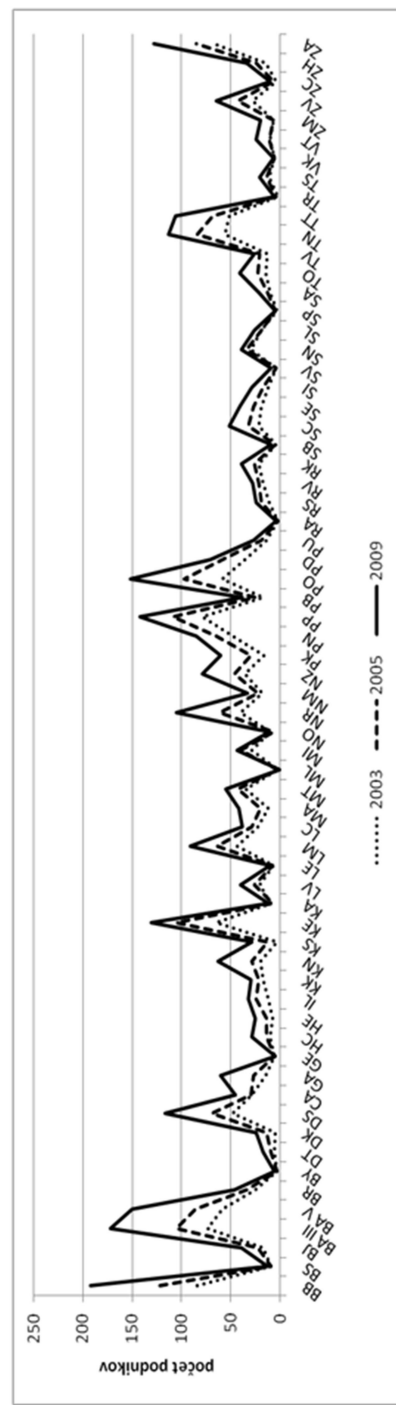
Parciálnym cieľom príspevku je aj analýza vplyvu finančných prostriedkov určených na podporu rozvoja cestovného ruchu v rámci všetkých troch sledovaných období na vývoj miery evidovanej nezamestnanosti (vzhľadom na charakter vyhlásených výziev, sme podľa odvetvia ekonomickej činnosti hodnotili mieru nezamestnanosti v triede H – pohostinstvo a ubytovanie) a na vývoj počtu ubytovacích a stravovacích zariadení v jednotlivých okresoch v období rokov 2002 – 2009.

Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v triede H – ubytovanie a pohostinstvo, v okresoch, ktoré získali v období 2002 – 2009 nenávratný finančný príspevok z fondov EÚ, mal prevažne klesajúcu tendenciu (obr. 13). Hodnoty miery sa pohybovali v roku 2003 v intervale od 0,01 % v okrese Senec po 0,98 % v okrese Poprad, v roku 2005 v rozmedzí od 0,01 % v okrese Malacky po 0,76 % v okrese Žiar nad Hronom a v roku 2009 v intervale od 0,01 % v okrese Galanta po 0,8 % v okrese Dolný Kubín. V rámci sledovaného obdobia zaznamenávali najnižšie hodnoty miery evidovanej nezamestnanosti okresy Bratislava III, Bratislava V a Trenčín a najvyššie hodnoty okresy Poprad, Detva, Dolný Kubín, Lučenec). Najväčší pokles miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenali v priebehu sledovaného obdobia okresy Poprad pokles o 0,46 percentuálneho bodu, Turčianske Teplice pokles o 0,45 percentuálneho bodu, Žiar nad Hronom pokles o 0,37 percentuálneho bodu, Trnava pokles o 0,29 percentuálneho bodu a Piešťany o 0,27 percentuálneho bodu. V okresoch Brezno a Žarnovica ostala miera evidovanej nezamestnanosti nezmenená. V 23 podporených okresoch sa miera evidovanej nezamestnanosti zvýšila a to v rozmedzí od 0,02 percentuálneho bodu v okrese Trenčín po 0,25 percentuálneho bodu v okresoch Liptovský Mikuláš a Ružomberok. Tu je zaujímavé podotknúť fakt, že v okresoch s nízkou mierou zníženia evidovanej nezamestnanosti do 0,09 percentuálneho bodu (v okrese Liptovský Mikuláš nárast) išlo v siedmich okresoch, čo sa týka počtu schválených žiadostí, o najviac podporené okresy (Banská Bystrica, Žilina, Čadca, Liptovský Mikuláš, Kežmarok, Brezno, Skalica). Miera evidovanej nezamestnanosti sa v rámci SR v sledovanom období pohybovala v roku 2003 na úrovni 0,37%, v roku 2005 na úrovni 0,25 % a v roku 2009 na úrovni 0,26 %. Komparáciu vzhľadom na výšku schválených finančných prostriedkov sme nemohli uplatniť, pretože za predvstupové obdobie nebola výška nenávratného finančného príspevku za jednotlivých prijímateľov zverejnená.

Vývoj počtu ubytovacích a stravovacích zariadení zaznamenal v priebehu sledovaného obdobia v podporených okresoch rastúcu tendenciu (obr. 14). Výnimku predstavovali okres Gelnica a Medzilaborce, kde počet týchto zariadení klesol. Táto situácia mohla byť podporená faktom, že aj v rámci SR v sledovanom období bol zaznamenaný ubytovacích a stravovacích zariadení. Na desať schválených žiadostí stúpol

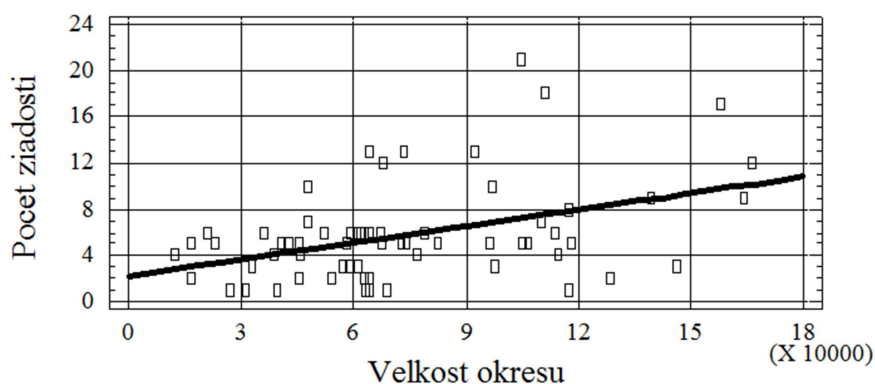
Obrázok 13 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v kategórii H pohostinstvo a ubytovanie. Zdroj: www.upsvar.sk

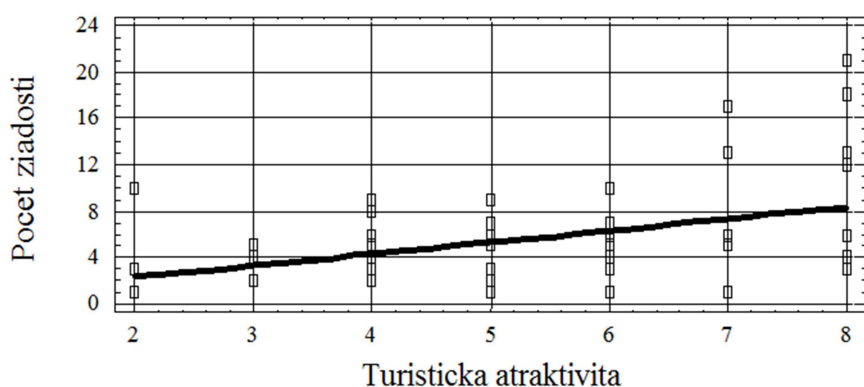
Obrázok 14 Vývoj počtu ubytovacích a stravovacích zariadení. Zdroj: www.statistics.sk

počet ubytovacích a reštauračných zariadení najviac v okresoch Levoča, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Čadca, Snina, Brezno, Tvrdošín, Sabinov, Skalica, Rožňava a Turčianske Teplice (v rozmedzí od 6 do 10 nových zariadení). Najvyšší počet (25 okresov) spadal do kategórie dvoch až štyroch nových zariadení na 10 schválených žiadostí. Najnižší počet nových zariadení (kategória do 1 zariadenia) na 10 schválených žiadostí zaznamenali okresy Bratislava III, Bratislava V, Malacky, Trnava, Považská Bystrica, Dolný Kubín, Senec, Nové Zámky a okres Košice I. V okresoch Veľký Krtíš, Stropkov, Námestovo, Revúca, Krupina, Banská Štiavnica a Spišská Nová Ves prevyšoval počet schválených žiadostí počet nových ubytovacích a reštauračných zariadení.

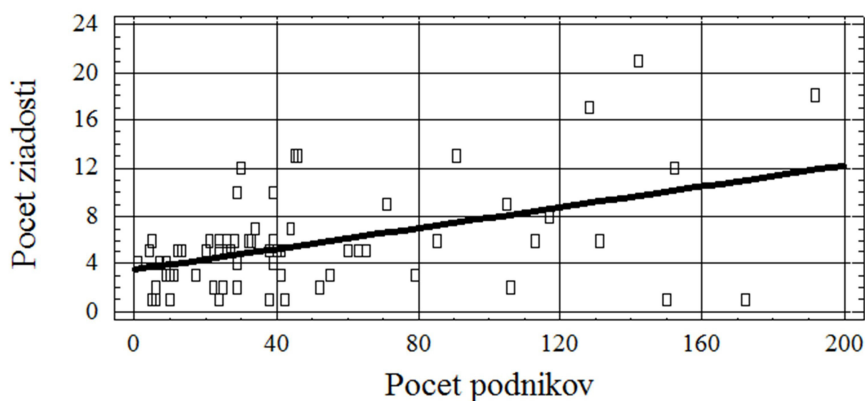
V nasledujúcich krokoch sme sa pokúsili zistiť či existuje korelácia medzi počtom schválených žiadostí a veľkosťou okresu (obr. 15), počtom schválených žiadostí a turistickou atraktivitou (obr. 16) a počtom schválených žiadostí a počtom ubytovacích a reštauračných zariadení v okrese (obr. 17). Pri zisťovaní miery tesnosti medzi turistickou atraktivitou a počtom schválených žiadostí sme najskôr bodovou metódou vyhodnotili jednotlivé okresy SR z hľadiska ich predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu, pričom sme použili výstupy Regionalizácie cestovného ruchu v SR (2005). Hodnoty Pearsonovho koeficientu, však, poukázali na nízku mieru závislosti skúmaných veličín. Pearsonov koeficient medzi počtom schválených žiadostí a veľkosťou obce predstavoval hodnotu 0,420798, aj keď je významné, že okresy s väčším počtom obyvateľov, mohli podať viac žiadostí a že vo väčších okresoch existuje aj väčšia miera podnikateľskej aktivity. Pearsonov koeficient medzi počtom schválených žiadostí a turistickou atraktivitou predstavoval hodnotu 0,414198. Najväčšiu mieru tesnosti zo sledovaných závislostí sme mohli pozorovať medzi počtom schválených žiadostí a počtom ubytovacích a reštauračných zariadení Pearsonov koeficient = 0,46755.

Obrázok 15 Tesnosť väzby medzi počtom žiadostí a veľkosťou okresu

Obrázok 16 Tesnosť väzby medzi počtom žiadostí a turistickou atraktivitou

Obrázok 17 Tesnosť väzby medzi počtom žiadostí a počtom ubytovacích a stravovacích zariadení

7 ZÁVER

Otázka účinnosti podpornej politiky Európskej únie je v súčasnosti vysoko aktuálnou témou. Jej priorita sa zväčšuje so skutočnosťou, že s dátumom 31. decembra 2010 sa Slovensku zatvorili dvere za možnosťou čerpania finančných prostriedkov určených pre prechodné programové obdobie 2004 – 2006 (<http://www.monitoring-fondov.eu>). Pre Slovensko, ktoré má za sebou dve uzavreté obdobia (predvstupové a prvé prechodné) a nachádza sa takmer v polovici súčasného programového obdobia, nastala, teda, vhodná doba nie len na zhodnotenie efektívnosti využívania pridelených prostriedkov, ale aj na meranie plnenia monitorovacích ukazovateľov jednotlivých operačných programov.

Pravidelné informácie o stave čerpania štrukturálnych fondov za jednotlivé operačné programy predkladajú na Slovensku každoročne Riadiace orgány (RO) resp. Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacimi orgánmi (SORO) ako aj Centrálny koordinálny orgán (CKO) a Hlavná platobná jednotka. Hodnotiace správy týchto orgánov, však poskytujú informácie o čerpaní finančných prostriedkov len na úrovni NUTS 3 (úroveň samosprávnych krajov). Problematikou využívania fondov Európskej únie sa vo svojich prácach zaoberajú (Kramáreková, 2009; Hudec a Džupka, 2008; Stričík, 2008; Krbová, 2006; Babitz a Havran, 2005; Kouřilová, 2003; Buček, 2003 a iní).

Keďže Slovensko má dobré predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, podpora jeho rozvoja bola deklarovaná vo viacerých programových dokumentoch SR. Keďže cestovný ruch dokáže pri relatívne nízkych investičných nákladoch generovať pracovné miesta a môže byť teda využitý pri riešení problémov regiónov s vysokou nezamestnanosťou, na prioritnú os rozvoja cestovného ruchu smerovali finančné prostriedky v rámci všetkých troch sledovaných období.

V príspevku sme sa pokúsili zhodnotiť priestorovú diferenciáciu smerovania finančných prostriedkov v SR určených na podporu rozvoja cestovného ruchu na úrovni NUTS 4 (úroveň okresu) v období rokov 2002 – 2009 ako aj ich vplyv na vývoj nezamestnanosti a počtu ubytovacích a stravovacích zariadení. Keďže riadiace orgány našu žiadosť o sprístupnenie informácií za uchádzačov podaných projektov na úrovni okresov zamietli, sledovaná analýza pracovala so schválenými žiadosťami o nenávratný finančný príspevok.

V predvstupovom období v rámci oboch grantových výziev smerovala najväčšia podpora do rovnakých krajov (Prešovský, Banskobystrický, Žilinský). Tieto kraje zároveň zaznamenali v priebehu dvoch rokov pokles miery evidovanej nezamestnanosti o 0,1 – 0,2 percentuálneho bodu v kategórii H (pohostinstvo a ubytovanie). V prechodnom programovom období bol vzhľadom na predvstupové obdobie z kvantitatívneho hľadiska podporený menší počet okresov. Podpora absentovala najmä v okresoch severovýchodnej a severozápadnej časti Slovenska. Na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov okresu a na 10 obcí okresu smerovala podpora vzhľadom na počet schválených žiadostí najmä do okresov Pezinok, Senec, Liptovský Mikuláš, Poprad, Banská Bystrica. V súčasnom programovom období smerovali finančné prostriedky najmä do okresov, ktoré boli zároveň prioritnými okresmi na podporu rozvoja cestovného ruchu tak ako ich deklaroval programový dokument Ministerstva hospodárstva SR – Regionalizácia cestovného v SR.

Vzhľadom na charakter oprávnených aktivít vo vyhlásených výzvach a vzhľadom na najväčší záujem žiadateľov o najmä tri oprávnené aktivity (výstavbu nových ubytovacích kapacít, rekonštrukciu a skvalitnenie existujúcich ubytovacích kapacít a na výstavbu a rekonštrukciu stravovacích kapacít) všimli sme si v tomto príspevku aj mieru evidovanej nezamestnanosti (podľa OKEČ) v triede H – pohostinstvo a ubytovanie a vývoj počtu hotelov a reštaurácií v okresoch za sledované obdobie. Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v okresoch, ktoré získali v období 2002 – 2009 nenávratný finančný príspevok z fondov EÚ, mal prevažne klesajúcu tendenciu. Najväčší pokles miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenal v priebehu sle-

dovaného obdobia okres Poprad pokles o 0,46 percentuálneho bodu. V 23 podporených okresoch sa miera evidovanej nezamestnanosti zvýšila a to v rozmedzí od 0,02 do 0,25 percentuálneho bodu. Vývoj počtu ubytovacích a stravovacích zariadení znamenal v priebehu sledovaného obdobia v podporených okresoch rastúcu tendenciu. Výnimku predstavovali okres Gelnica a Medzilaborce, kde počet týchto zariadení klesol. Na desať schválených žiadostí stúpol počet ubytovacích a reštauračných zariadení v 25 okresoch o 2 až 4 nové zariadenia. Hodnoty Pearsonovho koeficientu, ktorým sme sa pokúsili v závere zistiť koreláciu medzi počtom schválených žiadostí a veľkosťou okresu, počtom schválených žiadostí a turistickou atraktivitou a počtom schválených žiadostí a počtom ubytovacích a reštauračných zariadení v okrese poukázali na nízku mieru závislosti skúmaných veličín. Tieto korelácie môžu byť v budúcnosti predmetom analýzy pri ktorej budú použité informácie o podaných žiadostiach o nenávratných finančných príspevkoch.

V budúcnosti môžu byť do analýzy zahrnuté aj projekty mikroregiónov a projekty na podporu cestovného ruchu v rámci cezhraničných operačných programov, ako aj Pilotná grantová schéma v rámci programu PHARE a Program rozvoja vidieka. Po sprístupnení informácií, zo strany Riadiacich resp. Sprostredkovateľských orgánov zodpovedných za implementáciu operačných programov, môže byť táto analýza východiskom pre spracovanie priestorovej analýzy podpory cestovného ruchu z fondov EÚ nielen na základe podporených, ale aj na základe podaných žiadostí ako aj analýza teritoriálnej štruktúry výšky poskytnutých finančných prostriedkov za jednotlivé schválené projekty.

Keďže cestovný ruch, predstavuje dynamické odvetvie s potenciálom na rast ekonomiky a tvorbu nových pracovných príležitostí jeho rozvoj je nutné podporovať tam, kde to reálne môže priniesť výsledky. Blažek (2002) zdôrazňuje, že výrazným rysom súčasnej (nie len) regionálnej politiky je zvýšený dôraz na monitorovanie priebehu podporných programov a hodnotenie ich účinnosti a efektívnosti. Takýto typ analýz môže pomôcť poukázať nato, či bolo umiestnenie verejných financií účelné a či stimulácia podnikateľskej sféry môže byť v budúcnosti prostredníctvom sledovaných nástrojov účinná.

Podakovanie

Príspevok je súčasťou riešenia grantového projektu Univerzity Komenského č. UK/199/2011 Výskum efektívnosti čerpania štrukturálnych fondov s využitím ekonometrického modelu HERMIN.

Literatúra

- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D., 2002. *Teorie regionálního rozvoje*. Praha: Nakladatelství Karolinum, UK Praha, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5
- BABITZ, M., HAVRAN, R., 2005. *Štrukturálne fondy EÚ na Slovensku a možnosti ich transparentnejšieho využívania*. Bratislava: Transparency International Slovensko, 2005. 80 s. ISBN 80-89244-00-9.
- BUČEK, M. (2003). Regionálna integrácia Slovenskej republiky: stratégia využitia podpory Európskej únie. In: *Ekonomický časopis*, roč. 51/2003, č. 8, s. 982-996.

- HUDEC, O., DŽUPKA, P. 2008. Hodnotenie dopadov štrukturálnych fondov na regionálnej úrovni s využitím modelu HERMIN. In: *Regionální studia*, 01/2008, s. 16-22.
- Informácia o stave implementácie grantových schém národného programu Phare FM 2003, 2007. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/informacia-o-zhodnoteni-stavu-implementacie-grantovych-schem-fm-2003--vratane-priebežneho-hodnotenia-indikatorov-na-grantove-schemy-6220/127905s>>
- Informácia o stave implementácie grantových schém FM 2002 a FM 2003 v oblasti rozvoja cestovného ruchu, 2008. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/predvstupova-pomoc-eu-5598/127283s>>
- KOREC, P. 2005. *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989 – 2004*. Univerzita Komenského v Bratislave: Geografika Bratislava, s. 226. ISBN 80-969-338-0-9
- KRAĽOVÁ, Z. 2009. *Európske fondy pre Slovensko*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie v SR, 2009. 82 s. ISBN 978-80-89102-10-5
- KRAMÁREKOVÁ, H. 2009. Čerpanie štrukturálnych fondov v Nitrianskom kraji v rokoch 2004 – 2006 prostredníctvom SOP Ľudské zdroje. In: *Geografické štúdie*, roč. 13, č. 2/2009, s. 35-52.
- KOURILOVÁ, J. 2003. Zkušenosti z předbežného hodnocení operačních programu pro štrukturální fondy EU – horizontální témata. In: *Sborník příspěvků VI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách* (Pavlov 25. – 27. 6. 2003). Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 105-111.
- KRBOVÁ, J. 2006. Veřejné výdajové programy EU realizované v ČR: Diskuse k měření jejich efektivity. In: *Veřejná správa 2006* (září 2006, Seč u Chrudimi, Česko). Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, s. 262-269.
- RÁJČÁKOVÁ, E. 2009. *Regionálny rozvoj a regionálna politika Európskej únie a Slovenska*. Bratislava: Geo-grafika, Bratislava, 2009. s. 136. ISBN 978-80-89317-09-7
- Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike. 2005. Ministerstvo hospodárstva SR, Odbor cestovného ruchu, Bratislava, p. 114. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/regionalizacia-cestovneho-ruchu-v-sr-5699/127384s>>
- Správa o vyhodnotení výzvy Opatrenie 2.1 SOP PS, Správa o vyhodnotení výzvy Opatrenie 2.2 SOP PS, Správa o vyhodnotení výzvy na predkladanie žiadostí o NFP kód 1112010-081, 2004 – 2006. Dostupné na: <<http://new.sacr.sk/strukturnalne-fondy/programove-obdobie-2004-2006/sprava-o-vyhodnoteni/>>
- STRÍČEK, M. 2008. Využívanie predvstupových a štrukturálnych fondov Európskej únie. In: *BLATEC*, roč. 16, č. 11/2008, s. 19-23.
- ŠAUER, M. 2008. Prosrorové aspekty podpory cestovného ruchu ze SROP. In: *Sborník příspěvků XI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách* (Pavlov 18. – 20. 6. 2008). Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 206-216.
- Výročná správa o vykonaní operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast za rok 2008. Výročná správa o vykonaní operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast za rok 2009. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/monitorovacie-spravy-6942/128627s>>
- Výročná správa o vykonávaní Regionálneho operačného programu za rok 2009. Dostupné na: <<http://www.ropka.sk/sk/vyroczne-spravy/>>
- WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMBORSKÝ, M., BLÁŽEK, J. a kol. 2008. *Regionální rozvoj, východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde Praha, a.s., 2008. 475 s. ISBN 80-7201-699-0
- Zákon Národnej rady SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov
- Zákon Národnej rady SR č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu
- Zhodnotenie stavu implementácie grantových schém FM 2002 v rámci Národného programu Phare, 2006. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/analiza-dopadu-realizovanych-projektov-v-ramci-grantovych-schem-v-oblasti-rozvoja-cestovneho-ruchu-fm-2002-a-fm-2003-na-zaklade-udajov-z-monitorovacich-sprav-6281/127966s>>

Spatial aspects of tourism development support through the funds of European Union

Summary

Nowadays, one of the greatest supports in tourism development in Slovakia is provided by the funds of the European Union. Financial instruments of the individual operational programs supporting the development of tourism are therefore an important instrument of regional policy. In this paper we have analyzed spatial distribution of structural funds of European Union, one of the most important instruments of financial support for the development of tourism in the districts of Slovakia in the period 2002-2009. By now, Slovakia had the possibility to draw the European union funds to support the development of tourism in three periods – the pre-accession, transitional programming period 2004-2006 and the current programming period 2007-2013 through six operational programmes. Till now, there have been six operating programs. Micro, small and medium enterprises can apply for nonrefundable contribution through Grant schemes, development of tourism (TDGS 2002 and TDGS 2003), Sectoral Operational Programme Industry and Services and operational programme Competition and economic growth. These operational programmes except of operational programme Competition and economic growth and Regional operational programme support activities of applicants from public administration as well. For the Bratislava region there had been identified Single Programming Document Objective 2 in the period 2004-2006 for applicants from private sector.

In the first part of the paper we have analyzed the number of approved applications per 1000 economically active inhabitants of the district and the number of approved applications per 10 communities of the district. In the pre-accession period, the most of the amount of the financial support went to regions with registered unemployment rate from 0.1 to 0.2 %. During the transitional programming period, there was quantitatively lower number of supported districts than during the pre-accession period. During this period there was almost no financial support in the north-east and north-west of Slovakia. The most supported districts by number of approved applications per 1000 economically active inhabitants and by number of approved applications per 10 communities during this period were Liptovský Mikuláš, Poprad, Banská Bystrica. In the current programming period, funds have been contributed to particular districts, which were also declared in the program document of the Ministry of Economy - Regionalisation of tourism in Slovakia. In the second part of paper we analyzed the unemployment rate (according to NACE) in Class H - Hotels and restaurants and the evolution of the number of hotels and restaurants in the regions in Slovakia according to the character of declared proposals. Registered unemployment rate has mostly been decreasing in districts that have received non-refundable grant from EU funds in the period 2002-2009. There was also increase of accommodation and restaurant facilities of 2-4 new facilities per 10 applications in 25 districts. In the end we tried to establish a correlation between the number of approved applications and district size, number of approved applications and tourist attraction and the number of applications approved and the number of accommodations and restaurants in the district. However the Pearson coefficient has demonstrated a very low degree of dependence of the investigated variables. These correlations may become in the future the subject of analysis in which can be used information about ongoing applications for non-refundable financial contributions.